

BẢN SẮC VĂN HÓA VÀ TRIẾT LÝ PHẬT GIÁO TRÊN TRANG TRÍ TƯỢNG THỜ TRONG CHÙA VIỆT Ở BẮC BỘ (NGHIÊN CỨU TRƯỜNG HỢP MỘT SỐ BỘ TƯỢNG ĐIỂN HÌNH)

Triệu Thế Việt*

Tóm tắt: Đạo Phật du nhập vào nước ta từ rất sớm, nhưng nghệ thuật tạo hình Phật giáo, đặc biệt là tượng nhân dạng trong chùa Việt không phải là những hiện vật được sao chép từ Ấn Độ hay Trung Hoa, mà được sáng tạo từ chính tâm hồn Việt. Theo dòng chảy của lịch sử mỹ thuật nước nhà, tượng nhân dạng trong chùa Việt ở châu thổ Bắc Bộ đã xuất hiện trong mỹ thuật của người Việt từ thời Lý. Đó không chỉ là tượng thờ của một tôn giáo mà còn là những mốc ghi lại sự phát triển của mỹ thuật Việt ở từng thời kỳ và ẩn chứa “mã” văn hóa của con cháu Lạc Hồng. Nghiên cứu tượng nhân dạng trong chùa Việt ở châu thổ Bắc Bộ sẽ thấy được hồn cha ông thuở trước với biết bao khát vọng, trí tuệ và không gian văn hóa của lịch sử dân tộc được gửi gắm trong đó. Bài viết sẽ tập trung giải mã một số nội dung cơ bản của triết lý Phật giáo được biểu đạt qua nghệ thuật tạo hình của một số bộ tượng nhân dạng điển hình, đó là các bộ tượng Di đà Tam tôn chùa Thầy (Hà Nội), Tam Thế tam thiên Phật chùa Bút Tháp và Quan âm thiên thủ thiên nhãn ở chùa Bút Tháp (Bắc Ninh).

Từ khóa: Tính Việt, tượng thờ, trang trí tượng thờ, tượng trong chùa Việt, triết lý Phật giáo trong trang trí tượng thờ.

Triệu Thế Việt: Cultural characters and Buddhist philosophy in decoration of worshipping statues in pagodas in the North of Vietnam (a case study of typical statues)

Buddhism was introduced to Vietnam very early, but the plastic arts of Buddhism statues likes nhân dạng statues (statues of people shape) in Viet pagodas were created based on Vietnamese soul and did not replicate artifacts from India or China. According to the fine art historical flow, nhân dạng statues appeared in Viet pagodas in the North in the Ly's dynasty. They were not only religious statues but also development landmarks of Viet's fine art in each history period and contained cultural codes of people of Lạc Hồng origin. Studying nhân dạng statues in pagodas in the Northern delta, we recognize the desire of ancestors represented by these statues. This paper concentrates to explain some basic contents of Buddhism philosophy expressed through plastic arts of nhân dạng statues likes: Di đà Tam tôn statue in Thầy pagoda (Hà Nội city), Tam Thế tam thiên Phật statue in Bút Tháp pagoda, and Quan âm thiên thủ thiên nhãn statue in Bút Tháp pagoda (Bắc Ninh province).

Keywords: Viet's character, worship statue, decoration of worship statue, statue in Viet's pagoda, Buddhism philosophy in decoration of worship statue.